

Kommunstyrelseförvaltningen
Samhällsutveckling
Rune Andersson

Förslag till

Arbetsmarknadsstrategi för Haninge kommun (remissversion)

2020

Postadress

Besöksadress

Telefon
Växel:
Direkt:

Fax/e-post

Bankgiro

Arbetsmarknadsstrategi 2020

Arbetsmarknadsstrategin utgör det samlade styrdokumentet för kommunens arbete för en stark lokal arbetsmarknad med hög sysselsättning och ett aktivt bidragande till lokal och regional kompetensförsörjning. Arbetsmarknadsstrategin formulerar kommunens ambitioner inom kompetensförsörjning och arbetsmarknad för att åstadkomma en tydlig styrning av arbetet. I strategin anges kommunens långsiktiga vision och målsättningar i fråga om kompetensförsörjning och arbetsmarknad och den utgör underlag för prioriteringar i kommunens arbete med dessa frågor. I strategin anges också utgångspunkter för hur den ska förverkligas.

Arbetsmarknadsstrategin är framtagen i syfte att komplettera Översiktsplan 2030, Stadsutvecklingsplan för Haninge Stad och Näringslivsstrategi 2017 och utgör tillsammans med dessa styrdokument den långsiktiga inriktningen för utveckling av bostadsutveckling och utveckling av näringsliv och arbetsmarknad. Sammantaget utgör därmed dessa dokument viktiga styrdokument för Haninge kommuns arbete för ökad integration och social hållbarhet.

Strategin innehåller övergripande överväganden och riktlinjer som ska ge långsiktig stabilitet i det arbetsmarknadsstrategiska arbetet och är därmed ingen handlingsplan. När och hur olika konkreta insatser genomförs för att uppfylla strategin formuleras i kommunfullmäktiges årliga Mål och budget, i handlingsplaner och i de kommunala nämndernas årliga strategi- och budgetdokument samt i förvaltningarnas verksamhetsplaner.

Denna arbetsmarknadsstrategi består av tre huvuddelar:

1. Målbild

2. Strategisk inriktning

- 2.1. **Strategiområde 1:** Haninge kommun ska genom proaktiva insatser verka för att stärka kompetensförsörjningen och medverka till en stark arbetsmarknad och därigenom förebygga arbetslöshet.
- 2.2. **Strategiområde 2:** Haninge kommun ska genom effektiva, reaktiva insatser stödja personer i arbetslöshet och försörjningssvårigheter i deras ambitioner till arbete/studier och till egen försörjning

3. Strategins genomförande

- 3.1. **Kommunintern samverkan**
- 3.2. **Samverkan med externa aktörer**
- 3.3. **Behov av särskilda handlingsplaner och insatser**

1. Målbild

Haninge är en attraktiv kommun där medborgarna genom utbildning och en stark arbetsmarknad ges bästa förutsättningar att skapa sin egen försörjning. Genom aktivt arbete med kompetensförsörjning för både privat och offentlig sektor, liksom utveckling av näringsliv och arbetsmarknad bidrar Haninge till utveckling såväl av kommunen som av Södertörn och övriga Stockholmregionen.

2. Strategisk inriktning

Haninges strategiska arbete med kompetensförsörjning och arbetsmarknad har som generell inriktning att tillsammans med bland annat översiktsplanens bostadspolitiska riktlinjer och näringslivsstrategin skapa förutsättningar för att kommunens invånare kan leva ett socialt hållbart liv. I näringslivsstrategin framhålls stadskärnans attraktivitet som en viktig faktor för utveckling av arbetstillfällen och kulturskapande. Att här stimulera framväxt av verksamheter och inspirerande och stimulerande miljöer kan särskilt bidra till att engagera och ge ungdomar möjligheter till såväl eget skapande som andra aktiviteter.

I arbetsmarknadsstrategin är inriktningen i första hand att skapa bästa möjliga förutsättningar för Haninges medborgare till kvalitativ och relevant utbildning och tillgång på arbete som ger möjlighet till egen försörjning. Strategin ska också medverka till att stödja kompetensförsörjningen lokalt och regionalt inom privat och offentlig sektor.

Strategin är uppbyggd i två huvuddelar, det första strategiområdet är av generell karaktär och har i huvudsak ett samhälls- och organisationsperspektiv som gäller generellt för olika målgrupper. Här tas i första hand sikte på generella och förebyggande/proaktiva insatser som ingår i samtliga kommunala förvaltningars utvecklingsansvar för det egna geografiska området. Dock finns anledning att utveckla särskilda insatser som minskar risker för långvarigt utanförskap och som t ex stärker grupper och personer med svag utbildningsbakgrund.

Den andra delen av arbetsmarknadsstrategin har mera ett individperspektiv och syftar till att hjälpa de problem som uppstår för kommunmedborgare som av olika skäl upplever hinder för egen försörjning. En viktig strävan är att medborgare som idag står utanför arbetsmarknaden i högre grad ska kunna få tillgång till den lokala och regionala arbetsmarknaden. Fokus läggs därför på de, särskilt unga, som står utanför arbetsmarknaden.

Arbetsmarknadsstrategin ska i detta sammanhang främst inriktas på insatser som medverkar till att fler rustas för att kunna delta i arbetslivet och/eller studier till grund för egen försörjning. Här bör ett arbetsmarknadsperspektiv gälla och avgränsning göras gentemot kommunens roll i försörjningshänseende i de fall där arbete kan ses som ett mindre realistiskt alternativ för egen försörjning. Beaktas bör dock att arbetsmarknadspolitik i huvudsak är ett statligt ansvar och kommunen ska så långt möjligt komplettera och inte överta detta ansvar.

2.1 Strategiområde 1

Haninge kommun ska genom proaktiva insatser verka för att stärka kompetensförsörjningen och medverka till en stark arbetsmarknad och därigenom förebygga arbetslöshet.

Befolkningen i Haninge har jämfört med övriga Stockholmregionen och riket i övrigt en lägre utbildningsnivå vilket visas i högre andel invånare med högst grundskola och lägre andel med

eftergymnasial utbildning. Samtidigt kräver alltfler yrken minst gymnasieexamen för att en person ska ha möjlighet att få en anställning och i Stockholmsregionen efterfrågas ofta också eftergymnasial utbildning. En grupp som är särskilt utsatt är unga (speciellt unga män) med svag utbildningsbakgrund som inte kunnat etablera sig på arbetsmarknaden. Dessa löper hög risk för långvarig arbetslöshet och utanförskap. En av de viktigaste strategiska insatserna är därför att arbeta för en ökad övergång till gymnasiet och ökad examinationsgrad såväl från yrkesinriktade program som från högskoleförberedande program så att fler ungdomar fullgör gymnasieutbildning och därmed blir bättre rustade för arbetslivet.

Arbetsmarknadsstrategin ska bidra till att säkra kompetensförsörjningen av de prioriterade verksamheter/branscher som anges i näringslivsstrategin samt regionens behov av kompetensförsörjning. Detta förutsätter kvalitativ gymnasieutbildning i såväl högskoleförberedande som yrkesinriktade program inom relevanta yrkesområden. För att trygga behovet av kompetens i den kommunala organisationen och i Haninges näringsliv ska ökad samverkan eftersträvas med universitet och annan högre utbildning. Genom fortsatt utveckling av samverkan mellan gymnasieskolan och högskola kan också övergångarna ökas till eftergymnasial utbildning.

Ett viktigt verktyg för ökad kompetensförsörjning är den kommunala vuxenutbildningen. I enlighet med den från regeringen aviserade delvis förändrade inriktningen inom vuxenutbildningen ska starkt fokus ligga på att utveckla utbildningar som svarar upp mot arbetslivets behov av kompetens. Inte minst ska satsning på ökade kunskaper i svenska prioriteras för de grupper där dessa saknas eller är ofullständiga. Härigenom utvecklar Haninge kommun sin roll som resurs inom både privat och offentlig sektor för hela Stockholmsregionens kompetensförsörjning. Haninge kommun ska i likhet med tidigare genom CentrumVux också medverka till att utveckla utbildningsprogram som svarar upp mot enskildas behov av kompletterade utbildning, liksom medverka till omorientering och ”spårbyte” i arbetslivet.

Genom en god övergripande samhällsplanering skapas ett varierat bostadsutbud och goda kommunikationer såväl inom kommunen som till regionen i övrigt. Detta för att ge Haninges medborgare tillgång såväl till boende som till arbete och utbildning inom hela regionen. Haninge kommun ska också bedriva ett aktivt näringslivsarbete och insatser för ett gott företagsklimat som ger goda förutsättningar för tillkomst av fler arbetstillfällen skapas.

Strategier:

Haninge kommun ska verka för

- 1.1. Särskilda insatser för unga för att öka deltagandet i studier (inklusive språk) inom både yrkesinriktade och högskoleförberedande gymnasieprogram för att uppnå ökad examinationsgrad.*
- 1.2. Ökade kontakter med universitet och högskolor för kompetensförsörjning till privat och offentlig sektor*
- 1.3. Effektiv vuxenutbildning som svarar mot kompetensbehov inom privat och offentlig sektor såväl som mot individens behov.*
- 1.4. En övergripande samhällsplanering för ett varierat bostadsutbud och goda kommunikationer samt ett aktivt näringslivsarbete och insatser för ett gott företagsklimat.*

2.2 Strategiområde 2

Haninge kommun ska genom effektiva, reaktiva insatser stödja personer i arbetslöshet och försörjningssvårigheter i deras ambitioner till arbete/studier och till egen försörjning

Haninge har sedan många år en högre arbetslöshet än kommunerna i Stockholms län i genomsnitt och under senare år även högre än riket. Detta trots en god konjunktur och framgångsrikt lokalt näringsliv med stark tillväxt. Detta leder i sin tur till att arbetslöshet ökar som faktor bakom att en större andel av kommunens medborgare saknar försörjningsmöjligheter, vilket utöver problem för berörda invånare och deras familjer, innebär ökande kommunala kostnader för försörjningsstöd. Under senare år har också gapet till övriga stockholmskommuner ökat. En särskilt oroande tendens är att alltfler unga vuxna saknar egna försörjningsmöjligheter, oftast relaterat till arbetslöshet och ofullständiga studieresultat.

För att motverka detta finns inom kommunen särskilda insatser riktade till personer med försörjningshinder, som ofta är kopplat till svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden. Pågående arbete inom kommunen ska fortlöpande utvecklas för att öka den enskildes möjlighet till övergång från arbetslöshet till arbete och/eller studier och på sikt en egen försörjning. Insatserna utgår från ett individperspektiv och syftet är att finna vägar för den enskilde att såväl komplettera sin utbildning ifråga om språk och andra färdigheter, som skapa kontakter och nätverk som underlättar inkludering och ett aktivt medborgarskap.

Utöver insatser som riktar sig till den enskilde med försörjningshinder finns ett system med utveckling av nätverk, praktikplatser, anpassade arbeten, vilket ska utvecklas och förstärkas. Tidigare uppbyggda system och överenskommelser med externa parter ska underhållas och inkluderas i det samlade arbetet med Haninge kommuns arbetsmarknadsinsatser.

Inom kommunen ska också uppmärksammas möjligheterna att som arbetsgivare bidra till utveckling av arbetsmarknad och sysselsättningsmöjligheter för de som hamnar i försörjningshinder och arbetslöshet. Kommunen har i sin egen organisation ett stort behov av rekrytering av kompetens på olika nivåer och bör utveckla system för att i samverkan med utbildningsinsatser (t ex via CentrumVux) kompetensutveckla personer i arbetslöshet till medarbetare i kommunen. Kommunen ska också i samband med upphandling av olika tjänster och i kommunala utvecklingsprojekt utveckla kravspecifikationer med sociala hänsyn och för ökad inkludering.

Strategier:

Haninge kommun ska verka för

- 2.1. Väl fungerande system som stödjer den enskildes behov av insatser för att uppnå en ökad förmåga till etablering på arbetsmarknaden*
- 2.2. Utveckla fungerande nätverk mellan individer och andra aktörer inom arbetsmarknad och utbildning*
- 2.3. Anskaffande av praktikplatser och vid behov anpassade arbeten inom både privat och offentlig sektor*
- 2.4. Att sociala hänsyn beaktas i kravspecifikationer i samband med upphandling och kommunala utvecklingsprojekt*

3. Strategins genomförande

Arbetsmarknadsstrategin anger kommunens uppdrag i fråga om arbetsmarknadsfrågor. Grundläggande för genomförandet av denna arbetsmarknadsstrategi är att arbetsmarknadspolitiken även fortsättningsvis är ett statligt ansvar. Kommunen ska komplettera och inte ta över statens (Arbetsförmedlingens) roll som även fortsättningsvis är myndighetsutövning, arbetsmarknadspolitiska bedömningar, registrering av arbetssökande, upphandling och säkerställande av privata aktörers funktion, m m. (*"arbetet med och systemen för att säkerställa kvalitet, en förbättrad kontroll och uppföljning av fristående aktörer samt den verksamhet som bedrivs hos dessa."* Citat ur Regleringsbrev 2020)

Då Arbetsförmedlingen är i en period av förändring ska detta följas noggrant och kommunen parallellt söka och utveckla nya innovativa lösningar i samverkan med andra kommuner inom Södertörn, Storsthlm samt Sveriges kommuner och regioner (SKR). Vidare ska forskning och utveckling inom universitet och högskolor följas och möjligheter till samverkan undersökas.

Strategins förverkligande är helt beroende av en väl fungerande samverkan både internt inom kommunens olika nämnder och förvaltningar och med externa aktörer som Arbetsförmedlingen, det lokala och regionala näringslivet (både enskilda företag och näringslivsorganisationer), ideell sektor, regionala samverkansorganisationer, högskolor och universitet, med flera.

3.1 Utveckling av kommunintern samverkan

Bostäder, utbildning, sysselsättning och arbetsmarknad är frågor starkt kopplade till social hållbarhet och kommunmedborgares välbefinnande och därmed ett kommunövergripande ansvar som berör flera nämnder och förvaltningar. Näringslivs- och arbetsmarknadsnämnden inrättades i januari 2019 med övergripande ansvar för näringslivs-, arbetsmarknads-, och högskolefrågor. Nämndens ansvar och mandat ska definieras och förtydligas i relation till övriga nämnder, främst socialnämnden respektive gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. Även det operativa arbetet med förverkligande av arbetsmarknadsstrategin ska definieras och ansvar avgränsas mellan kommunstyrelseförvaltningen, social- och äldreförvaltningen respektive utbildningsförvaltningen.

För det operativa arbetet med strategins förverkligande ska den interna samordningen mellan förvaltningarna stärkas genom att en förvaltning ges en samordnande roll. Rollen för det 2015 inrättade arbetsmarknadsrådet bör omprövas och nya former för operativ samverkan utvecklas med utgångspunkt från det politiska mandatet för näringslivs- och arbetsmarknadsnämnden samt den samordnande förvaltningen.

Inom ramen för pågående verksamhet har många aktiva insatser utvecklats och många medarbetare är engagerade i dessa insatser. Över tid har samverkansgrupper utvecklats med ambition att öka samordningen mellan förvaltningar och enheter och öka insatsers effekter. I samband med att arbetsmarknadsstrategin förverkligas ska nuvarande arbetsformer och samverkansorganisationer ses över för ett effektivt genomförande med tydlig resultatuppföljning. Viktiga punkter för det kommuninterna arbetet för förverkligande av strategin sammanfattas enligt följande.

Haninge kommun ska med utgångspunkt i arbetsmarknadsstrategin, som tydliggör kommunens arbetsmarknadspolitiska uppdrag

- *klargöra avgränsningar och ansvar mellan olika nämnder, förvaltningar och enheter*
- *tilldela en förvaltning ett övergripande samordningsansvar*
- *utveckla de interna samverkansformerna*

3.2 Utveckling av samverkan med externa parter

En förutsättning för framgångsrikt arbete med genomförandet av arbetsmarknadsstrategin är ett nära och aktivt samarbete med näringslivet och dess organisationer. Här finns ett flertal arbetsformer som programråd inom gymnasieskolan, praktikplatser, företagarrträffar, ovan nämnda rekryteringsmässor, m m. Dessa former ska fortsätta att utvecklas med utgångspunkt i arbetsmarknadsstrategin. Det är i det sammanhanget av stor vikt att kommunen i sitt agerande gentemot företag och organisationer uppträder som en samlad organisation. Arbetsmarknadsstrategin ska tillsammans med näringslivsstrategin utgöra ramverk för att utforma ett enhetligt och samlat agerande i näringslivs- och arbetsmarknadsfrågor.

För många invånare, inte minst de yngre, har ideell sektor, såsom studieförbund, ungdomsorganisationer, med flera, ofta tillsammans med kommuners kulturverksamheter haft en viktig roll i att bygga en meningsfull fritid. Haninge kommun bör även uppmärksamma aktörer inom den ideella sektorn i samband med byggandet av ett hållbart samhälle och en robust arbetsmarknad.

Som tidigare nämnts är arbetsmarknadspolitiken ett statligt ansvar och kommunens roll är att komplettera de statliga insatserna. Ett nära och väl utvecklat samarbete med Arbetsförmedlingen och de privata aktörer som Af upphandlar är därför av avgörande betydelse. Den pågående förändringen av Arbetsförmedlingen innebär en osäkerhet om riktning och former för dess fortsatta agerande. Kommunen ska i sitt arbete löpande driva kommunens intressen i diskussionerna och ha flexibilitet för att hantera förändringar. Hittillsvarande samverkan som arbetsgivarsamarbete, rekryteringsmässor, mm ska fortlöpande utvecklas.

En viktig förutsättning för att utveckla relevanta insatser är kunskap om lokal och regional arbetsmarknad och de behov och förutsättningar som finns. I samverkan mellan berörda parter ska därför gemensam kunskapsuppbyggnad ske för att identifiera utbildningsbehov och utveckling av insatser till gagn för såväl arbetssökande som arbetsgivare. Genom nära kontakter med det lokala och regionala näringslivet skapas kunskaper om företagets behov i form av kompetensförsörjning och andra frågor som möjlighet till praktikplatser, etc.

Tillsammans med bland andra grannkommunerna Tyresö och Nynäshamn drivs Samordningsförbundet Östra Södertörn, som leds av en egen politisk styrelse. Denna kommunövergripande samverkan ska vidareutvecklas för att stödja arbetsmarknadsstrategins prioriteringar i tillämpliga delar. Genom denna samverkan kan kommunen tillsammans med övriga aktörer vidareutveckla metoder inom området och skapa ett effektivt utnyttjande av gemensamma resurser.

I arbetsmarknadsstrategin framhålls en ökad samverkan med universitet och annan högre utbildning som en väg att trygga behovet av kompetens. Detta kan ske genom erbjudande av praktikplatser i utbildningar som innehåller praktik. Genom kontakter med studenter under utbildning kan också såväl examensjobb som tillfälliga jobb i samband med sommarsemestrar etc erbjudas. Detta är en väg att få kontakt med framtida rekryteringar. Kommunen ska också genom deltagande i t ex arbetsmarknadsdagar öka kontaktytorna både för den kommunala organisationen och för att informera om Haninges näringsliv. Ökade kontakter mellan gymnasium och högskola kan också bidra till att öka övergångarna till eftergymnasial utbildning.

För många av dem som står utanför arbetsmarknaden, endera för att de är unga och aldrig fått fotfäste där eller för att de av andra skäl har svårt att hitta arbete, är kunskapen om arbetslivet och den lokala och regionala arbetsmarknaden ofta bristfällig. För att arbetsmarknadsstrategins inriktning ska kunna förverkligas krävs därför samverkan mellan alla berörda parter att öka kunskapen om arbetsmarknaden, det lokala arbetslivet, näringsstruktur, m m. Samordnade informat-

ionsinsatser och opinionsbildning är medel för att öka intresse och förståelse för det lokala näringslivets behov och funktion. Även feriepraktik kan vara ett sätt att ge fler möjlighet till ökade kunskaper om arbetsmarknaden. Nedan sammanfattas viktiga inslag i samverkan med externa parter

Haninge kommun ska med utgångspunkt från arbetsmarknadsstrategin i samverkan med offentliga och privata externa aktörer utveckla metoder och arbetssätt för att förverkliga arbetsmarknadsstrategins intentioner. Särskild uppmärksamhet ska riktas mot utvecklingssamverkan med

- *Andra kommuner och regionala samverkansorgan*
- *Det lokala och regionala näringslivet samt ideell sektor*
- *Arbetsförmedlingen och de aktörer som upphandlas av dem*
- *Samordningsförbundet Östra Södertörn*
- *Universitet, högskolor och andra utbildningsanordnare*

3.3 Behov av särskilda handlingsplaner och insatser

I ovanstående strategi med åtföljande diskussion om genomförandet, där intern och extern samordning och samverkan är det främsta medlet, anges de långsiktiga riktlinjerna. Samtidigt poängteras behovet av ökad samordning och klarare definiering av uppdrag, ansvarsområden och avgränsningar av kommunens uppdrag rörande arbetsmarknadsfrågor. Detta gäller både Näringslivs- och arbetsmarknadsnämnden liksom rollen för en samordnande förvaltning och deras förhållande till facknämnder och deras respektive förvaltningar.

Den huvudsakliga konkretiseringen av genomförandet av riktlinjerna ska inkluderas i ordinarie strategier och verksamhetsplaner inom den kommunala förvaltningen.

För specifika utvecklingsområden och satsningar kan dock särskilda handlingsplaner behöva utvecklas. Detta kan gälla såväl i särskilda satsningar som där likartade verksamheter genomförs på flera håll i den kommunala förvaltningen och behov finns av att stärka koncerngemensamma planer. Sådana handlingsplaner ska utvecklas om och när det identifieras behov för att stärka förverkligandet av arbetsmarknadsstrategin.

Exempel på planer kan vara

- Plan för ökning av ungas deltagande och examination i gymnasieskolan
- Plan för samordnat arbete för feriejobb och praktikplatser
- Plan för utveckling av samverkan med högskolor och universitet
- Plan för långsiktig kompetensförsörjning i den kommunala verksamheten

Haninge kommun ska utveckla erforderliga koncernövergripande handlingsplaner för förverkligande av arbetsmarknadsstrategins intentioner